

Wojna domowa w Syrii - główne wyzwania 2021 r. z perspektywy bezpieczeństwa europejskiego

dr Aleksander Olech

Tłumaczenie: Karolina Wiercioch

08.10.2021

Artykuł w skrócie:

- Wojna w Syrii wywiera bardziej znaczący wpływ na Europę, niż przewidywano w 2011 roku;
- niekontrolowana migracja stworzyła utrudnienia dla międzynarodowej współpracy w Europie w zakresie utrzymania bezpieczeństwa na granicach zewnętrznych i zagraża wewnętrznemu przepływowi osób w strefie Schengen;
- kolejnym wyzwaniem dla Europy jest zagrożenie terroryzmem, które rozwija się m.in. w związku z konfliktem syryjskim. W tym kraju działa co najmniej pięć dużych organizacji terrorystycznych;
- prawo humanitarne wydaje się nie mieć zastosowania w tym ogarniętym wojną kraju, a konwencje genewskie są dawno zapomniane;
- z perspektywy europejskiej istnieje szansa na zneutralizowanie, a przynajmniej zminimalizowanie skutków takich zagrożeń jak niekontrolowana migracja, terroryzm, czy kryzysy humanitarne.

Wstęp

Wewnętrzny konflikt w Azji Zachodniej powoduje niezdecydowanie w kwestii interwencji obcych państw w wojnę domową w Syrii. Napięcia pojawiły się początkowo po Arabskiej Wiośnie w 2011 roku i stanowiły początek sporu pomiędzy Syryjską Republiką Arabską a jej obywatelami. Następnie sytuacja uległa dalszemu pogorszeniu, kiedy w konflikt włączyły się kolejne podmioty poszukujące korzyści wynikających z rozpadu państwa. Oprócz szeregu państw biorących udział w wojnie syryjskiej, w konflikt zaangażowały się również organizacje międzynarodowe i krajowe, a także grupy terrorystyczne. Każdy z aktorów konfliktu posiada własne cele i może je osiągnąć jedynie poprzez przyłączenie się do jednej z koalicji, co automatycznie czyni go wrogiem pozostałych ugrupowań. **Ponadto, mimo iż tysiące cywilów poniosło śmierć, o wiele więcej osób musiało uciekać ze swoich domów, miasta są regularnie bombardowane, wojna trwa, a szanse na zawieszenie broni wydają się dość ograniczone.**

Po ponad dekadzie nieustannych zmaganiań i udziale wielu państw europejskich w minimalizowanie szkodliwych skutków konfliktu syryjskiego należy skoncentrować się na bieżących wyzwaniach i trudnościach. Wojna w Syrii ma bardziej znaczący wpływ na Europę, niż przewidywano w 2011 roku, a liczne problemy wymagają niezwłocznego rozwiązania. **Niektóre z nich, takie jak migracja, terroryzm, zastosowanie nowych technologii w prowadzeniu wojny czy katastrofa humanitarna, są palącymi problemami od lat, podczas gdy inne, takie jak zaangażowanie kolejnych państw w konflikt, pojawią się w najbliższych miesiącach, jeśli nie zostaną odpowiednio powstrzymane.**

Migracja

Migracja, również ta nielegalna, stanowi zasadniczo największe wyzwanie dla bezpieczeństwa europejskiego. Skutkiem konfliktu syryjskiego jest obecność 5,3 mln uchodźców w krajach sąsiadujących i 6,6 mln osób wewnątrznie przesiedlonych¹ (dla których brak jest regulacji w świetle prawa międzynarodowego). Uchodźcy z Syrii liczyli 378 000 osób w 2015 roku, co stanowiło 29% wszystkich osób ubiegających się o azyl w Unii Europejskiej – był to najwyższy odsetek wśród wszystkich narodowości². Ponadto wśród 3 mln osób, które złożyły wniosek o azyl w UE w latach 2015-2017, ponad 800 tys. zostało zidentyfikowanych jako obywatele Syrii³. Co więcej, od 2013 r. Syria pozostaje krajem wiodącym pod względem pochodzenia osób ubiegających się o azyl w UE. W 2020 r. liczba Syryjczyków ubiegających się o azyl po raz pierwszy w UE spadła z 74 900 w 2019 r. do 63 500⁴. Należy również podkreślić, iż Syryjczycy odpowiadali za 17% przypadków nielegalnego przekroczenia granic UE w 2019 r. **Ludzie ci są świadomi istniejących w Unii Europejskiej ograniczeń i specjalnych programów oferowanych migrantom, ale mimo to próbują przedostać się do Europy nielegalnymi drogami, ryzykując życie i zakłócając politykę migracyjną UE⁵.**

---

¹ P. Orchard, *Is the European Union Failing Syrian Refugees?*, Australian Institute of International Affairs, <https://www.internationalaffairs.org.au/is-the-european-union-failing-syrian-refugees/>, dostęp: 1.04.2021.

² Pew Research Center, *Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015*, [www.pewresearch.org/Pew Research Center/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/](http://www.pewresearch.org/Pew%20Research%20Center/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/), dostęp: 30.03.2021.

³ Institute on Statelessness and Inclusion, *From Syria to Europe: experiences of Stateless Kurds and Palestinian Refugees from Syria Seeking Protection in Europe*, styczeń 2019, s. 11.

⁴ Eurostat, *Asylum statistics*, Bruksela 2021, s. 3.

⁵ Komisja Europejska, *Statistics on migration to Europe*, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/statistics-migration-europe_en, dostęp: 30.03.2021.

Niekontrolowana migracja stworzyła przeszkody dla międzynarodowej współpracy w Europie w zakresie utrzymania bezpieczeństwa na granicach zewnętrznych i zagraża wewnętrznemu przepływowi osób w strefie Schengen. Ogromna liczba osób pragnie przybyć do Europy, jednak nadal przebywa w Syrii. Mimo to zamierzają przekroczyć granicę, o ile tylko nie zostaną zatrzymani. Ponadto w Europie istnieją już dziesiątki obozów, choćby w Grecji, we Włoszech i w Hiszpanii, a mieszkający w nich migranci raczej prędzej niż później będą musieli je opuścić. Obozy są przepełnione, liczba ludzi wciąż rośnie i nic nie wskazuje na to, aby w najbliższym czasie miała się ona zmniejszyć. Po trzecie, wiele krajów europejskich przyjęło już tysiące migrantów. Proimigranckie programy tych państw mają swoje ograniczenia, a od 2015 roku brakuje już miejsca dla nowych przybyszów. Co więcej, migranci z Europy Wschodniej – Ukrainy i Białorusi – również opuszczają swoje kraje ze względu na trwające konflikty lub wewnętrzną sytuację polityczną. Poza tym należy podkreślić, że kraje europejskie są na skraju swojej efektywności ekonomicznej. **Światowa pandemia wirusa Covid-19 nakłada na Europę kolejne obowiązki związane z weryfikacją każdego migranta w taki sposób, aby nie rozprzestrzenił on na kontynencie wirusa lub jego nowych mutacji.**

Terroryzm

Zagrożenie terroryzmem rozwijającym się w ramach konfliktu syryjskiego stanowi kolejne wyzwanie dla Europy. W tym kraju działa co najmniej pięć dużych organizacji terrorystycznych, m.in. Państwo Islamskie (ISIS) i Front Al-Nusra⁶, które starają się zradycyzować ludzi mieszkających w Europie lub wysyłają swoich członków do Unii Europejskiej z zamiarem dokonywania ataków. Podstawowym celem wykorzystywania uchodźców, mimo iż wskaźnik skuteczności nie jest wysoki, jest transport przykrywkowy dżihadystów i przestępców, którzy na terenie Europy mają rozpocząć swoją nielegalną działalność⁷.

Ponadto terroryzm to nie tylko zamachy bombowe czy przy użyciu noża, ale także inne działania, takie jak przemyt narkotyków, wymuszenia, rozboje, radykalizacja religijna w państwie, czy wreszcie dążenie do utworzenia kalifatu w Europie. Organizacje

---

⁶ Charity & Security Network, *Syria: Listed Terrorist Groups and Humanitarian Crises*, <https://charityandsecurity.org/country/syria>, dostęp: 31.03.2021.

⁷ M. Funk, R. Parkes, *Refugees versus terrorists*, European Union Institute for Security Studies, January 2016, s. 3.

terrorystyczne dążą do wywierania wpływu na państwa. Terroryzm stanowi kość niezgody między sąsiadującymi krajami, które obwiniają się wzajemnie, gdy jedno z nich nie powstrzymuje migrantów angażujących się w działalność terrorystyczną i przekraczających ich granice zewnętrzne. Tego typu problemy zakłócają współpracę międzynarodową ze względu na utratę dwustronnego zaufania. Członkowie grup terrorystycznych w Syrii będą nadal planować lub inicjować zewnętrzne operacje terrorystyczne, a jednym z ich głównych celów pozostają kraje Europy Zachodniej.

Kryzys humanitarny

Trzecią obecnie występującą przeszkodą, stanowiącą poważne wyzwanie dla Europy, jest kryzys humanitarny. Miliony ludzi są przesiedlane, a wielu innym grozi głód i śmierć. Mimo iż Unia Europejska stale potępia przypadki łamania praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarnego w Syrii oraz potwierdza wsparcie dla międzynarodowych wysiłków na rzecz odpowiedzialności, nie wystarczy to, aby pomóc Syryjczykom. Co więcej, wydaje się, że na terenie tego ogarniętego wojną kraju prawo humanitarne nie ma zastosowania, a konwencje genewskie zostały dawno zapomniane.

W związku z powyższym Europa ma kolejny problem do rozwiązania. Państwa członkowskie Unii Europejskiej przez lata pielęgnowały równość i szacunek, egzekwując implementację prawa międzynarodowego. Obecnie, podczas kryzysu w Syrii, brakuje tożsamości Europejczyków, którzy postrzegają siebie jako obrońców praw człowieka i równości płci, zwolenników kultywowania wszystkich religii i wspierania środowisk homoseksualnych. Syria została zapomniana, a chociaż Unia Europejska nadal potępia przypadki łamania praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarnego w Syrii, to nie ma to znaczenia. UE pod koniec czerwca 2020 r. zorganizowała zdalnie czwartą Brukselską Konferencję w sprawie Syrii, skoncentrowaną na politycznym rozwiązaniu kryzysu i odpowiedzi na potrzeby humanitarne, jednakże sytuacja w kraju systematycznie ulega

dalszemu pogorszeniu⁸. Ponadto obecnie Europa boryka się z nierozwiązanymi problemami migrantów w Afryce i na Bliskim Wschodzie, które należało rozwiązać lata temu⁹.

Rekomendacje

Jak już wspomniano, konflikt rozpoczął się ponad dekadę temu, a żaden z przedstawionych pomysłów i rozwiązań nie był na tyle skuteczny, aby znacząco poprawić status Syrii i zabezpieczyć Europę. Niemniej jednak, niektóre z działań należy wyróżnić, jak choćby misje międzynarodowe prowadzone przez Unię Europejską i członków NATO. Istnieje kilka misji, które jednocześnie chronią Europę i mają wpływ na sytuację w Syrii. Należy uwzględnić następujące operacje¹⁰:

- Zabezpieczanie Morza Śródziemnego „Sea Guardian” (ang. *Securing the Mediterranean Sea* ‘Sea Guardian’) – misja prowadzona na Morzu Śródziemnym w celu utrzymania bezpieczeństwa, zwalczania terroryzmu, budowania zdolności obronnych w regionie, ochrony swobody żeglugi i infrastruktury krytycznej oraz pomocy w utrzymaniu współpracy w zakresie bezpieczeństwa z innymi podmiotami w regionie.
- Misja Szkoleniowa w Iraku (ang. *Training Mission in Iraq*; NATO Mission Iraq – NMI) – jest to misja szkoleniowa, której głównym zadaniem jest wzmocnienie potencjału sił irackich i ochrona regionu przed ponowną falą ataków terrorystycznych oraz walka z organizacją terrorystyczną Państwo Islamskie (ISIS). Szkolenie koncentruje się na następujących obszarach: przeciwdziałanie użyciu improwizowanych urządzeń wybuchowych (ang. *improvised explosive devices* – IED), planowanie cywilne i wojskowe, obsługa techniczna pojazdów opancerzonych oraz medycyna wojskowa. NATO wspiera również budowanie międzynarodowej współpracy z irackimi siłami zbrojnymi. Wprowadzenie takiej misji w Syrii mogłoby okazać się kluczowe dla budowania narodowej armii syryjskiej.

---

⁸ Więcej informacji na temat obecnej sytuacji w Syrii i konieczności niesienia pomocy humanitarnej można znaleźć w: C. Thépaut, C. Wilder, *Expanding Humanitarian Assistance to Syrians: Two Deadlines Approaching*, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/expanding-humanitarian-assistance-syrians-two-deadlines-approaching>, dostęp: 02.04.2021.

⁹ A. Olech, *Działalność UNHCR w Afryce i na Bliskim Wschodzie*, Przegląd Geopolityczny, 2018, s. 134-152.

¹⁰ A. Olech, *Cooperation between NATO and the European Union against hybrid threats with a particular emphasis on terrorism*, <https://ine.org.pl/en/cooperation-between-nato-and-the-european-union-against-hybrid-threats-with-a-particular-emphasis-on-terrorism>, dostęp: 02.04.2021.

- *EUNAVFOR MED 'Irinii'* – Unia Europejska podjęła wysiłek w celu wyegzekwowania embarga ONZ na dostawy broni do Libii i Syrii. Tym samym przyczynia się do procesu pokojowego w tym kraju, prowadząc operację wojskową na Morzu Śródziemnym. Operacje prowadzone są przy użyciu środków powietrznych, satelitarnych i morskich we współpracy z państwami członkowskimi Unii Europejskiej.
- *Inherent Resolve* – Siły zbrojne USA są założycielem i dowódcą międzynarodowej koalicji, a w całej operacji bierze udział blisko 70 państw zaangażowanych w Iraku. Obecnie misja w Syrii jest prowadzona przez Francję pod nazwą Chammal – stanowi ona rozszerzenie mandatu międzynarodowej koalicji Inherent Resolve. Operacja Chammal opiera się na dwóch filarach – wsparciu i szkoleniu. Filar szkoleniowy polega na kształceniu syryjskich żołnierzy w celu przygotowania ich do samoobrony kraju. Jest to również okazja do zapoznania żołnierzy z nowymi technologiami i strategiami bojowymi. Filar wsparcia opiera się na aktywnym udziale francuskich jednostek wojskowych w walce z Państwem Islamskim.

Z perspektywy europejskiej istnieje szansa na przynajmniej zminimalizowanie skutków takich zagrożeń jak niekontrolowana migracja, terroryzm, czy kryzysy humanitarne. Najdogodniejszym sposobem jest rozpoczęcie działań na miejscu, zanim niebezpieczeństwa te pojawią się w Europie. Z tego powodu misje zagraniczne, cywilne oraz wojskowe, wspierane przez organizacje międzynarodowe, mają kluczowe znaczenie dla wyprzedzenia, złagodzenia i wyeliminowania zagrożeń, zanim dotrą one do Europy. Mandat do misji w Syrii powinien zostać przyznany wszystkim członkom UE i NATO i stanowić przedłużenie powołanej w 2012 roku Misji Nadzoru Organizacji Narodów Zjednoczonych w Syrii (UNSMIS). Tylko wielostronna i jednomyślna współpraca może być podstawą stworzenia warunków do ustabilizowania sytuacji w Syrii. Wszystkie prowadzone misje muszą być wykorzystane do wzmocnienia działań wojskowych i cywilnych organów organizacji międzynarodowych w celu zażegnania konfliktu. **Pierwszym krokiem jest przywrócenie misji w Syrii, składającej się z przedstawicieli UE i NATO. Jest ona niezbędna do kontrolowania sytuacji wewnętrznej, niesienia pomocy humanitarnej dla ludności cywilnej, a także kontrolowania migracji i zwalczania zagrożenia terrorystycznego. Na początku obie organizacje mogłyby zaangażować obserwatorów i żołnierzy z innych misji prowadzonych w pobliżu Syrii wskazanych powyżej, oraz na granicy morskiej z Europą.**

Podsumowanie

Syria jest polem bitwy, na którym będzie pojawiać się coraz więcej problemów. Lista zagrożeń jest ogromna, dlatego też społeczność międzynarodowa musi sprawnie reagować. Migracja, terroryzm i problem pomocy humanitarnej dla narodu syryjskiego stanowią priorytety w procesie wzmacniania bezpieczeństwa europejskiego. **Wszak zagrożenia te znajdują się wciąż poza granicami Europy i jest jeszcze czas na właściwą reakcję. Politycy powinni wykorzystać prawo międzynarodowe oraz zaangażować UE i NATO do prowadzenia działań bliżej Syrii i skoncentrować się na kluczowych częściach syryjskiego terytorium.** Jeżeli podmioty europejskie zjednoczone w organizacjach nie zareagują, to Federacja Rosyjska, która jest niezwykle zaangażowana w Syrii, będzie nadal rozbudowywała swoje bazy wojskowe. **Obecnie Kreml dysponuje czterema takimi obiektami, jednak już zaczął inwestycje w kolejne¹¹.** Może to prowadzić do kolejnych prób wywierania presji na NATO i UE na Bliskim Wschodzie. Bezpieczeństwo Europy jest silnie uzależnione od sytuacji w Syrii, a to jest ostatni moment na podjęcie działań.

---

¹¹ A. Rogozińska, A. Olech, *The Russian Federation's Military Bases Abroad*, Instytut Nowej Europy, Warszawa 2020, s. 46-51.

Bibliografia:

1. Olech A., *Cooperation between NATO and the European Union against hybrid threats with a particular emphasis on terrorism*, <https://ine.org.pl/en/cooperation-between-nato-and-the-european-union-against-hybrid-threats-with-a-particular-emphasis-on-terrorism>, dostęp: 02.08.2021.
2. Olech A., *Działalność UNHCR w Afryce i na Bliskim Wschodzie*, Przegląd Geopolityczny, 2018, s. 134-152.
3. Rogozińska A., Olech A., *The Russian Federation's Military Bases Abroad*, Instytut Nowej Europy, Warszawa 2020, s. 46-51.
4. Charity & Security Network, *Syria: Listed Terrorist Groups and Humanitarian Crises*, <https://charityandsecurity.org/country/syria>, dostęp: 31.03.2021.
5. Komisja Europejska, *Statistics on migration to Europe*, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en, dostęp: 30.07.2021.
6. Eurostat, *Asylum statistics*, Bruksela 2021, s. 3.
7. Institute on Statelessness and Inclusion, *From Syria to Europe: experiences of Stateless Kurds and Palestinian Refugees from Syria Seeking Protection in Europe*, styczeń 2019, s. 11.
8. Funk M., Parkes R., *Refugees versus terrorists*, European Union Institute for Security Studies, styczeń 2016, s. 3.
9. C. Thépaut, C. Wilder, *Expanding Humanitarian Assistance to Syrians: Two Deadlines Approaching*, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/expanding-humanitarian-assistance-syrians-two-deadlines-approaching>, dostęp: 02.08.2021.
10. Orchard P., *Is the European Union Failing Syrian Refugees?*, Australian Institute of International Affairs, <https://www.internationalaffairs.org.au/is-the-european-union-failing-syrian-refugees/>, dostęp: 01.08.2021.
11. Pew Research Center, *Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015*, www.pewresearch.org/Pew-Research-Center/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/, dostęp: 30.07.2021.

O AUTORACH

Dr Aleksander Olech. Dyrektor Programu Bezpieczeństwa Europejskiego w Instytucie Nowej Europy. Doktor nauk o bezpieczeństwie. Specjalista z zakresu bezpieczeństwa i relacji międzynarodowych. Doświadczenie badawcze zdobywał m.in. na Université Jean Moulin III w Lyonie, Instytucie Stosunków Międzynarodowych w Pradze oraz Instytucie Wspierania Pokoju i Zarządzania Konfliktami w Wiedniu. Stypendysta OSCE & UNODA Peace and Security oraz Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego. Jego główne zainteresowania badawcze to terroryzm, międzynarodowa współpraca na rzecz bezpieczeństwa w Europie Wschodniej oraz rola NATO i UE w środowisku zagrożeń hybrydowych.

Sfinansowano przez Narodowy
Instytut Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze
środków Programu Rozwoju
Organizacji Obywatelskich na lata
2018 – 2030

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.